

Demografia

Codi: 101582
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500256 Antropologia Social i Cultural	OT	3	1
2500256 Antropologia Social i Cultural	OT	4	1

Professor/a de contacte

Nom: Juan Antonio Modenes Cabrerizo
Correu electrònic: juanantonio.modenes@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Altres indicacions sobre les llengües

Es garanteix l'ús del castellà i l'anglès en la comunicació bilateral amb els alumnes que ho requereixin

Prerequisits

No hi ha prerequisits

Alumnes d'Antropologia Social i Cultural estaran matriculats a l'assignatura

104240 [Demografia i Societats Contemporànies](#)

Objectius

Objectiu general: L'objectiu bàsic de l'assignatura és introduir l'alumnat en els trets bàsics de l'estudi de les poblacions humanes, tant pel que fa a la METODOLOGIA de l'anàlisi demogràfica com pel que fa al CONEIXEMENT dels fenòmens demogràfics més generals (MORTALITAT, FECUNDITAT i MIGRACIONS); saber interpretar l'efecte de la dinàmica demogràfica en l'estructura i el creixement de les poblacions, en el marc de la teoria de la Transició Demogràfica.

a) Familiarització de l'alumnat amb les principals tècniques quantitatives de l'anàlisi demogràfica.

- Calcular correctament els principals indicadors demogràfics.
- Conèixer els principis de la interpretació dels processos i fenòmens demogràfics.

b) Adquisició de coneixements sobre el comportament de les poblacions reals.

- Saber trobar i fer servir les principals fonts de dades demogràfiques.
- Conèixer a grans trets l'evolució recent dels principals fenòmens demogràfics.

c) Reforç dels elements lògics i analítics en relació amb els estudis de població.

- L'alumnat ha d'entendre la necessitat de disposar dels indicadors suficients per a interpretar les tendències demogràfiques.

Competències

Antropologia Social i Cultural

- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi valorant l'impacte social, econòmic i mediambiental.
- Fer servir les eines digitals i interpretar fonts documentals específiques de manera crítica.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar i interpretar problemes demogràfics.
2. Analitzar les principals dinàmiques del món actual des d'un vessant geogràfic.
3. Classificar els problemes relacionats amb els diferents fenòmens demogràfics.
4. Contrastar i comparar dades geogràfiques rellevants.
5. Identificar les implicacions socials, econòmiques i mediambientals de les activitats acadèmicoprofessionals de l'àmbit de coneixement propi.
6. Identificar les principals desigualtats i discriminacions per raó de sexe/gènere presents a la societat.
7. Sintetitzar els coneixements adquirits sobre l'origen i les transformacions experimentades pels diversos camps d'estudi de la disciplina.
8. Valorar la fiabilitat de les fonts, seleccionar dades rellevants i contrastar la informació.

Continguts

1. Presentació.
2. Objecte d'estudi de la demografia.
3. Mètodes: Fonts de dades estadístiques
4. Mètodes: Dimensions temporals i Diagrama de Lexis
5. Mètodes: Indicadors i taxes
6. Mètodes: Comparabilitat en Demografia. Estandardització de taxes.
7. Mesura i anàlisi de fenòmens demogràfics: fecunditat.
8. Mesura i anàlisi de fenòmens demogràfics: mortalitat.
9. Teories de canvi demogràfic: La Teoria de la Transició Demogràfica
10. Teories de canvi demogràfic: La Teoria del Dividend Demogràfic
11. Teories de canvi demogràfic: La Teoria del Metabolisme Demogràfic.
12. Demografia aplicada: Les projeccions de població a diferents escales.
13. Demografia aplicada: Previsions de demanda residencial.
14. Demografia aplicada: Conseqüències demogràfiques de la planificació urbana.

Metodologia

El curs s'estructurarà a partir d'activitats dirigides i d'activitats autònomes on l'alumne aprendrà a desenvolupar autònomament els continguts de l'assignatura, amb el suport de professor en diferents nivells d'intensitat.

L'alumne ha de dedicar a l'assignatura un total de 150 hores. D'aquestes un 33% (50 hores) seran amb el conjunt del grup i el professor/a en activitats d'aula, seminari o laboratori informàtic (activitats conjuntes dirigides).

Les activitats conjuntes dirigides (50 hores) es divideixen en

- Presentacions magistrals, incloent-hi quan sigui necessari l'ús de les TIC (accés a internet, presentacions power-point) i la participació dels alumnes en forma de debats (50-70% del temps dirigit)
- Realització de pràctiques de càlcul i interpretació d'indicadores demogràfics en el laboratori informàtic (30-50% del temps dirigit).

Les activitats supervisades pel professor inclouran les tutories individuals i/o en grup sobre el seguiment del curs, específicament de les pràctiques periòdiques i lectura/es de curs.

Les activitats autònomes inclouran:

- Lectura/es obligatòries i voluntàries.
- Estudi per a exàmens i ampliació per iniciativa personal.
- Realització dels documents definitius de les pràctiques.

: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques dirigides	23,5	0,94	
Pràctiques en laboratori informàtic	23,5	0,94	
Tipus: Supervisades			
Treball en tutories individuals i en petits grups	10	0,4	
Tipus: Autònomes			
Estudi i preparació per a les proves escrites	20	0,8	
Lectures obligatòries i proposades	40	1,6	

Avaluació

- L'avaluació dels continguts es portarà a terme a través de dos exàmens parcials. Constaran de 4-5 preguntes curtes, en què es mesurarà la capacitat d'utilitzar els conceptes i indicadors en el context adient, i d'interpretar-los correctament des del punt de vista de les dinàmiques demogràfiques.
- L'avaluació de les pràctiques es farà a partir dels dossiers d'informes individuals. La participació en la discussió de resultats al final de cada classe pràctica serà un element important.
- Hi haurà avaluació del qüestionari sobre la bibliografia obligatòria.

Qualificació: La qualificació dels dos exàmens parcials representa el 40% del valor total (20%+20%), l'avaluació de les lectures de preparació de les classes teòriques el 10% i l'avaluació de les pràctiques representa el 50% restant. Per aprovar l'assignatura caldrà haver obtingut una mitjana de 5 en els exàmens, amb una nota de 4 o més en tots dos.

La nota final és la mitjana ponderada de totes les notes i els exercicis i exàmens no realitzats comptaran com a 0 (zero). Els exercicis pràctics lliurats fora del termini establert no seran rebuts i es consideraran no realitzats (nota 0, zero). L'estudiant rebrà la qualificació de "No avaluable" sempre que no hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació, incloent-hi els dos exàmens parcials.

Hi ha dret a recuperació, que es realitzarà la data prefixada per la coordinació docent del grau. No es podrà recuperar conjuntament la part de continguts (exàmens), la lectura obligatòria i la part pràctica (dossier de pràctiques); cal haver aprovat exàmens o dossier de pràctiques, com a mínim. Només podran ser recuperats aquells exàmens i exercicis realitzats i/o lliurats en els terminis indicats.

Els informes dels treballs pràctics lliurats seran a títol individual de cada estudiant, encara que pot realitzar-se un treball cooperatiu per a la seva resolució a l'aula i fora d'ella.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0. Entre aquestes irregularitats està la còpia o plagi de treballs o parts de treballs. Recordem que es considera "còpia" un treball que reproduïx tot o gran part del treball d'un/a altre/a company/a. "Plagi" és el fet de presentar tot o part d'un text d'un autor com a propi, sense citar les fonts, siguin en paper o en format digital. Veure documentació de la UAB sobre "plagi" a: http://wuster.uab.es/web_argumenta_obert/unit_20/sot_2_01.html.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o professora informará l'alumnat (Moodle) del procediment i data de revisió de les qualificacions.

Els estudiants repetidors no tenen un tractament diferenciat de la seva avaluació.

Alertes sanitàries: En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor o professora vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Avaluació de les lectures obligatòries	10%	0,5	0,02	1, 2, 3
Avaluació teoria (exàmens parcials)	40%	2,5	0,1	1, 3, 4, 5, 6, 7
Elaboració documents finals pràctiques	50%	30	1,2	1, 4, 5, 7, 8

Bibliografia

Lectures de preparació de classes teòriques:

- Objecte de la Demografia

Cabré, Anna (1995). Si sólo subiera la natalidad... El Periódico, 24 de diciembre de 1994 (Campus Virtual)

- Mètodes: Fonts de dades estadístiques

Goerlich, Francisco José (2007). ¿Cuántos somos? Una excursión por las estadísticas demográficas del Instituto Nacional de Estadística (INE). Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles, (45).

<https://bage.age-geografia.es/ojs/index.php/bage/article/view/642>

- Mètodes: Dimensions temporals i Diagrama de Lexis

Rau, Roland, Bohk-Ewald, Christina, Muszyńska, Magdalena M., Vaupel, James W. (2018). The Lexis Diagram. In: Visualizing Mortality Dynamics in the Lexis Diagram. The Springer Series on Demographic Methods and Population Analysis, vol 44. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-64820-0_2

- Mètodes: Indicadors, proporcions i taxes

Columbia University. Demography Learning Module. Rates & indices | Measures of the total population. <http://www.columbia.edu/itc/hs/pubhealth/modules/demography/rateIndices.html>

- Mètodes: Estandardització de taxes

Módenes, Juan A. y Menacho, Teresa. (2019). Diversidad regional en España del uso del coche para ir a trabajar: ¿diferencias de comportamiento o de composición?. Revista de Estudios Andaluces, 37, 71-93. <https://idus.us.es/handle/11441/85806>

- Anàlisi de fenòmens demogràfics: Fecunditat

Treviño, Rocío; Esteve, Albert. Els grans perquè de la (in) fecunditat a Espanya. Bellaterra: Centre d'Estudis Demogràfics, 2019. 4 pag. (Perspectives demogràfiques ; 015). Online: <https://ddd.uab.cat/record/204270>

- Anàlisi de fenòmens demogràfics: Mortalitat

Cruz Castanheira, Helena; Monteiro, José H. (2021). Mortalidad por COVID-19 y las desigualdades por nivel socioeconómico y por territorio. CEPAL, Santiago de Chile. Online: <https://www.cepal.org/es/enfoques/mortalidad-covid-19-desigualdades-nivel-socioeconomico-territorio>

- Teories de canvi demogràfic: La Teoria de la Transició Demogràfica

Jiménez, Javier (@dronte) (2022) Caminamos hacia el fin de la inmigración: lo que el desplome demográfico de África dice sobre nuestro futuro. Blog Xataka. Online: <https://www.xataka.com/medicina-y-salud/caminamos-fin-inmigracion-que-desplome-demografico-africa-dice-nue>

- Teories de canvi demogràfic: La Teoria del Dividend Demogràfic. Evolució a l'envelliment poblacional

Lee, R., & Mason, A. (2006). ¿Cuál es el dividendo demográfico?. Finanzas & Desarrollo, 43(3), 16-17. Online: https://ntaccounts.org/doc/repository/LM2006_Spanish.pdf

- Teories de canvi demogràfic: La Teoria del Metabolisme demogràfic (el reemplaçament de generacions)

Domingo, Andreu; Bayona i Carrasco, Jordi (2021). La huella de las migraciones en el metabolismo demográfico del Área Metropolitana de Barcelona. Estudios Geográficos, 82 (291), e083. Online: <https://doi.org/10.3989/estgeogr.202194.094>

- Demografia aplicada: Les projeccions de població a diferents escales

Módenes, J. A. (1998). Jornades Tècniques sobre Projeccions Demogràfiques de Catalunya: Barcelona, 26 i 27 de maig de 1997. Online: <https://ddd.uab.cat/pub/dag/02121573n32/02121573n32p219.pdf>

IDESCAT (1998). Projeccions de població de Catalunya 2010-2030. Estadística Demogràfica: Estudis i Projeccions. Online: <https://www.idescat.cat/serveis/biblioteca/docs/bib/publicacions/gi0952.pdf>

- Demografia aplicada: previsions demanda residencial

Módenes, J. A. (2020). Demanda de vivienda familiar y demografía: cambios a la vista. ASPRIMA Revista. Pàgina 15. Online: https://www.asprima.es/wp-content/asociados/ASPRIMA_Revista_2020_.pdf

- Demografia aplicada: conseqüències demogràfiques de la planificació urbana

Módenes, J.A. (2012). Desequilibrios en las estructuras demográficas locales a raíz del último boom residencial: Problemas para la futura gestión sociodemográfica. En VVAA. La población en clave territorial:

Procesos, estructuras y perspectivas de análisis. Asociación de Geógrafos Españoles y Universidad de Cantabria, 117-126. Online: <https://tinyurl.com/f7ftmxpn>

Lectura recomendada:

GARCÍA, IsidroDubert; PÉREZ-CARAMÉS, Antía (2021). Invasión migratoria y envejecimiento demográfico.: Dos mitos contemporáneos. Catarata, 2021.

LUTZ, Wolfgang (2021) Advanced Introduction to Demography. Cheltenham: Edward Elgar

Manuales i llibres sobre metodologia demogràfica

ARROYO, Andrés, Elena MANZANERA, Y Antonio PASCUAL -EdS- (2007), Estadísticas demográficas y sociales. Difusión estadística. Jaén: Universidad de Jaén.

PRESSAT, Roland (1983). El análisis demográfico. Madrid: FCE.

RILEY, Nancy; Brunson, Jan (Eds.). (2018). International Handbook on Gender and Demographic Processes (Vol. 8). Springer.

TAPINOS, George (1988). Elementos de demografía. Madrid: Espasa Calpe

Dinàmiques demogràfiques a distintes escales.

CABRÉ, Anna (1999), El sistema català de reproducció, Barcelona, Proa.

LIVI-BACCI, Massimo (2009) Historia mínima de la población mundial. Barcelona: Crítica.

THUMERELLE, Pierre-Jean (1997) Las poblaciones del mundo, Madrid: Cátedra

REQUES, Pedro (2001). Población, recursos y medioambiente: ¿ el final de los mitos. *Santander: Ed. Universidad de Cantabria.*

Enllaços i bibliografia adicional se subministraran a les classes.

Programari

A les pràctiques d'aula informàtica s'utilitzarà el següent programa informàtic per al tractament de dades:

- Excel

Els informes de les pràctiques caldrà presentar-los en format .pdf